

МИЛОСАВ ТЕШИЋ

ВИДО, У СУМРАК

У зрењу је овде сан Поднебља тавног,
где свако се име литургијски чује:
... Филиповић један из Орашца славног...
и Милија Ракић из Леновца ту је ...

Док петровске лиле по сумраку пале:
... Живановић један из Томња крај Крупња...
Радојица, коњик из Иванче Мале...
и Светозар Рачић из Доњег Ступња...

Док тежају воћке уз Марију Блугу,
кад окрене јесен да отаве сунча,
а отвори језик дивоту и снагу:
... из Брезнице Лазар... са Јастрепца Нунча ...

Ту Адама два су... од многих и Аврам...
уз Прањане ту су... и Пчелице обе...
Јасеница... Рашка... Лозовик... и Каран... –
у Рељеф-тишину преображен Гробе!

... Из Грљана Радул... поднаредник Лука...
Где престаје наук и свакоја школа:
... из Тучкова Душан... – кам каменог мука! –...
и Миловић Петар из Доброга Дола...

Дотече ли милост са Божијег стубља,
то покрене Слова с Плаштанице ове:
... из Лесковца Марјан... Танасије с Дубља...
па Зољевић Павле из Вароши Нове...

Да именик овај израсте у појам
о Вађењу блага из памћења светлог:
... из Шарана Сретен... из Селишта Стојан...
Стевановић Стеван из Потока Белог...

Над Србијом Месец! Кроз атом атома:
... Масурица... Честин... Жупањевац... Таор...
из Медвеђе Живко... из Бадњеваца Тома...
те учитељ... ђаци... пешадијски мајор...

Док промичу свици и летина зори,
а звецкају бронзе и удара чактар:
... из Лопатња Обрен... у Каменој гори
... и Ђурђевић Андреј из Дражевца – каплар...

У бити је зала да буде још црње!
Док не крене лити из Господа славље:
... Котешница... Штубик... и Мојсиње... Срње...
Вионица... Влакча... и Кладово... Равње...

У блажен тренутак, кад прогледа анђел
на ланену плавет а лето окраћа:
... из Друговца пекар... из Извора Ранђел...
... те Теодор Митић из древног Сталаћа...

Док такмичи Род се у тањењу конца,
у мраморном току драматичног чина:
... из Брзана Огњан... Живојин из Јовца...
Пантелије, пешак из Доњег Крчина...

Над спуштеним небом у сумрачној зони,
кад мрамор се строши и смрви се сига,
кроз Име у Слову да освану Они
о доласку Другом, што казује Књига.

... Из Дубоке Лазар... из Сабанте Богдан...
и Гаврило Васић из села Мраморца...
Јеротије... Цветан... Гроздановић Јордан...
и остали што су у трептају Творца.

Глосар

Вуго – мало каменито јонско острво у Крфском каналу, близу града Крфа. На њему је после Првог светског рата саграђен Маузолеј костурница, меморијално здање у које су пренете и похрањене у мермерне касете кости 1.232 српска војника, претходно сахрањена на том острву или на неком од војничких гробаља на острву Крфу;¹ а у два његова бочна спремишта положене су кости 1.532 умрла и неидентификована српска војника.

Према данашњој територијално-административној подели Републике Србије, овде се, следећи њихов редослед јављања у песми, дају и подаци о местима из којих потичу ратници поменути у њој, односно који су сахрањени у Маузолеју костурници:²

Леновац (I, 4)³ – насеље у Зајечарском округу, у општини Зајечар;

Томањ (II, 2) – насеље у Мачванском округу, у општини Крупањ;

Иванча Мала (II, 3) – насеље у подручју Града Београда, у општини Сопот;

Доњи Ситицањ (II, 4) – насеље у Расинском округу, у општини Александровац;

Прањани (IV, 2) – насеље у Моравичком округу, у општини Горњи Милановац;

и Пчелице обе (IV, 2) – Велике и Мале Пчелице, насеља у Шумадијском округу, у општини Крагујевац;

¹ Потпун списак имена тих војника и места одакле су (често и са другим основним подацима) постоји у публикацији Љубомира Сарамандића *Ходочашће на Крф* (четрнаесто издање), Београд: Тетратон, 2004, стр. 93–114.

² У овај списак нису унета имена познатијих или општепознатих места, као и оних којих у Србији има више са истим именом, те се не може, без посебног увида, поуздано знати којем садашњем округу и општини припадају: *Брезница* (III, 4), *Јасеница* (IV, 3), *Добри До* (V, 4), *Селиштије* (VII, 3), *Појок Бели* (VII, 4), *Медвеђа* (VIII, 3), *Бадњевац* (VIII, 3), *Дражевац* (IX, 4), *Равње* (X, 4), *Извор* (XI, 3), *Јовац* (XII, 3) и *Дубока* (XIV, 1).

³ Редни број односи се на строфу у којој се дато насеље јавља, а арапски на редослед стиха у којем се оно у тој строфи налази. То важи и за строфе и стихове који се даље наводе.

Лозовик (IV, 3) – насеље у Подунавском округу, у општини Велика Плана;

Каран (IV, 3) – насеље у Златиборском округу, у општини Ужице;

Грљан (V, 1) – насеље у Зајечарском округу, у општини Зајечар;

Тучково (V, 3) – насеље у Златиборском округу, у општини Пожега;

Дубље (VI, 3) – насеље у Мачванском округу, у општини Богатић;

Шарани (VII, 3) – насеље у Моравичком округу, у општини Горњи Милановац;

Масурица (VIII, 2) – насеље у Пчињском округу, у општини Сурдулица;

Чесџин – (VIII, 2) – насеље у Шумадијском округу, у општини Кнић;

Жујањевац (VIII, 2) – насеље у Поморавском округу, у општини Рековац;

Таор (VIII, 2) – насеље у Колубарском округу, у општини Ваљево;

Лојташањ (IX, 3) – насеље у Колубарском округу, у општини Осечина;

Кошешница (X, 3) – насеље у Колубарском округу, у општини Ваљево;

Шџубик (X, 3) – насеље у Борском округу, у општини Неготин;

Мојсиње (X, 3) – насеље у Моравичком округу, у општини Чачак;

Срње (X, 3) – насеље у Расинском округу, у општини Крушевац;

Вионица (X, 4) – насеље у Моравичком округу, у општини Ивањица;

Влакча (X, 4) – насеље у Шумадијском округу, у општини Крагујевац;

Друџовац (XI, 3) – насеље у Подунавском округу, у општини Смедерево;

Брзан (XII, 3) – насеље у Шумадијском округу, у општини Баточина;

Доњи Крчин (XII, 4) – насеље у Расинском округу, у општини Варварин;

Сабанџија (XIV, 1) – Горња или Доња Сабанта, насеља у Шумадијском округу, у општини Крагујевац;

Мраморац (XIV, 2) – насеље у Подунавском округу, у општини Смедеревска Паланка.

*Док њежају воћке уз Марију Блаћу,
кад окрене јесен да ођаве сунча,
а ођвори језик дивојћу и снају:
... из Брезнице Лазар... са Јасџрејца Нунча* (III, 1–4)

Марија Блаја – празник посвећен равноапостолној мироносици Светој Марији Магдалени, који се слави 22. јула по старом, односно 4. августа по новом календару.

ођава – нова трава на ливади, израсла после претходне косидбе, прве или друге.

*Дођече ли милосђи са Божијеј сђубља,
ђо љокрене Слова с Плащђанице ове* (VI, 1–2)

Плащђаница – платно с представом полагања Христовог тела у гроб, што се ставља на место у цркви које симболише тај гроб и ту се држи од вечерња на Велики петак до почетка Васкршњег јутрења.

*Док љромичу свици и лејђина зори,
а звецкају бронзе и удара чакђар:
... из Лојђађња Обрен... у Каменој љори
... и Ђурђевић Андреј из Дражевца – кајлар* (IX, 1–4)

зорийши – зрети, сазревати.

бронза – мање ливено звоно које се веже стоци око врата, меденица.

чакїар – веће ливено или лимено звоно које се веже стоци ока врата, клепка, клепетуша.

*кад мрамор се сїпроши и смрви се сїа,
кроз Име у Слову да освану Они
о доласку Друїом, шїю казује Књиїа (XIII, 2–4)*

сїа – калцијум-карбонатна стена шупљикаве структуре и погодна за обликовање, која се у виду тераса образује на воденим токовима, а користи се у грађевинарству и архитектури.

голазак Друїи – друго Христово појављивање, када ће се (уз његове победе над Сатаном и Антихристом) збити последњи ово-земаљски догађаји: васкрсење мртвих, свеопште и последње су-ђење, суштинска обнова и преображај природе, као и укидање историјског времена, после чега ће настати нова егзистенција, односно успоставиће се Царство Божије, то јест Нови Јерусалим (cf. *Оїїкривење*, XIV–XXII):

„И ово рекавши [апостолима] видјеше они гдје се [Христос] подиже и однесе га облак из очију њиховијех. И кад гледаху за њим гдје иде на небо, гле, два човјека стадоше пред њима у бијелијем халїнама, који и рекоше: Људи Галилејци! шта стојите и гледате на небо? Овај Исус који се од вас узе на небо тако ће доћи као што видјесте да иде на небо” (*Дјела айосїолска*, I, 9–11);

„И видјех пријестолe, и сјеђаху на њима, и даде им се суд, и душе исјеченијех за свједочанство Исусово и за ријеч Божију, који се не поклонише звијери ни икони њезиној, и не примише жига на челима својима и на руци својој; и оживљеше и цароваше с Христом хиљаду година. А остали мртвачи не оживљеше, докле се не сврши хиљада година. Ово је прво васкрсеније. Блажен је и свет онај који има дијел у првом васкрсенију; над њима друга смрт нема области, него ће бити свештеници Богу и Христу” (*Оїїкривење*, XX, 4–6).⁴

⁴ Вуков превод, према издању (уз мале измене техничке природе): *Свейо йисмо Сїароїа и Новоїа завјеїа* („ново издање у коме су побиљежена једнака мјеста”), Београд: Британско и инострано библијско друштво, 1938.